

העותרים:

אסמעיל אבו לבדה ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד טלי ניר ו/או דן יקיר ו/או דנה
אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או
עאוני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או לימור יהודה ו/או
עודד פלר ו/או נסראת דקואר ו/או גיל גן-מור ו/או
נסרין עליאן

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
ת"ד 34510, ירושלים 91000
טל': 02-6521218; פקס: 02-6521219

- נגד -

המשיבות:

1. שרת החינוך

ע"י עוה"ד אילאיל אמיר

פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים
טל': 02-6466101; פקס: 02-6467011

2. המינהלה לחינוך ירושלים

ע"י עוה"ד דן בן טל

לשכת היועץ המשפטי, כיכר ספרא 8, ירושלים
טל: 02-6297586; פקס: 02-6297125

הודעה מעדכנת מטעם העותרים ובקשה למתן צו על תנאי

1. עניינה של עתירה זו הוא הפגיעה בזכות לחינוך חינוך של ילדי ירושלים המזרחית, בהם העותרים 1 עד 5, עקב הימנעותה של המשיבה 1 מלהורות להשיב להם את שכר הלימוד, שהם משלמים לבתי ספר פרטיים ולבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים, לאחר שהמשיבה 2 מודיעה להם שאין לה עבורם מקומות לימוד בבתי הספר העירוניים.
 2. על מנת להתמודד עם דחיית הילדים והנטל הכלכלי הבלתי אפשרי והבלתי חוקי על המשפחות שיוצרת מדיניות המשיבים, ביקשו העותרים מבית משפט נכבד זה צו אשר יורה למשיב 1 להקים מנגנון להחזר שכר הלימוד לילדים מירושלים המזרחית, אשר מבקשים ללמוד במערכת החינוך העירונית, אולם נדחים על ידי המשיבה 2, עקב המחסור בכיתות לימוד בירושלים המזרחית.
- כן ביקשו העותרים להורות למשיב 1 לעשות שימוש בסמכותו על פי סעיף 6(ג) לחוק חינוך חובה, התש"ט-1949 ולהוציא צו המורה לאוצר המדינה להחזיר את הוצאות הלימוד,

שמשלמים הוריהם של העותרים 1 עד 5 עבור לימודים בבתי ספר פרטיים ובבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים.

3. בעקבות תשובות המשיבים, אשר כללו טיעון מרכזי בדבר תקצוב בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית "המתקרב לתקצוב המלא אותו מקבלים בתי הספר הרשמיים", הגישו העותרים ביום 2.4.09 הודעה מעדכנת, שכללה נתונים שהגיעו לידי העותרים, והצביעו על אי דיוקים בעובדות שנמסרו ביחס לגובה התקצוב שניתן לבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית. בעקבות הודעה זו הגישו המשיבים הודעות מטעמם בהם טענו כי נתוני העותרים הם אלו שאינם מדויקים. בעקבות כך, פנו ביום 10.6.09 העותרים למשיבים בבקשות לקבלת הבהרות להודעותיהם. רק לאחרונה התקבלה תשובה חלקית מב"כ המשיב 1.

מכתבי הבקשה מטעם ב"כ העותרים מיום 10.6.09 מצ"ב ומסומנים ע/47-48

מכתב התשובה מב"כ המשיב 1 מיום 31.1.10 מצ"ב ומסומן ע/49

מכתבי התשובה מב"כ המשיבה 2 מיום 23.6.09 ומיום 16.12.09 מצ"ב ומסומנים ע/50-51

4. כפי שיפורט להלן, התמונה המלאה באשר לתקצוב בתי ספר על ידי המשיבים עדיין לוטה בערפל, הואיל ועד עתה לא נמסרו לעותרים מלוא הנתונים הדרושים לפריסת התמונה המלאה באשר לתקצוב בתי הספר בירושלים. יחד עם זאת, מהנתונים שנמסרו ברור כי תקצוב בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית אינו "מתקרב לתקצוב המלא אותו מקבלים בתי הספר הרשמיים", כפי שטען המשיב 1.

5. אשר על כן, שבים העותרים ומבקשים מבית משפט נכבד זה להוציא צו על תנאי כמבוקש בעתירה. אם המשיבים יעמדו על טיעונם בעניין התקצוב "המתקרב למלא" לאחר מתן צו על תנאי ניתן יהיה לדרוש הצגה מלאה של הנתונים הדרושים להכרעה בעתירה.

המחלוקת לגבי גובה תקצוב בתי הספר בירושלים המזרחית

6. בהודעה המעדכנת מטעם העותרים מיום 2.4.09 הוצגו נתונים, אשר הצביעו על כך שבשנת הלימודים תשס"ח השתתפו המשיבים בעלות לימודי התלמידים בבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית בשיעור המגיע לפחות משליש מההוצאה הממוצעת על חינוך של תלמידי בתי ספר יסודיים רשמיים (התוצאה הזו התבססה על השוואה בין הנתונים שנמסרו על ידי הממונה על חופש המידע במשרד החינוך לבין נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שעובדו על ידי מרכז טאוב, אשר מצא כי ההוצאה הממשלתית לחינוך יסודי עמדה בשנת 2007 על 12,553 שקלים לתלמיד לשנה).

7. מנתוני הממונה על חופש המידע במשרד החינוך עלה עוד כי תקצוב משרד החינוך פר תלמיד בשנת תשס"ח בבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית היה פחות מחצי מהתקצוב של בתי הספר הרשמיים בירושלים: בעוד שממוצע התקצוב לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית (כיתות א'-ח') עמד על כ-4,079 שקלים

לתלמיד לשנה, ממוצע התקצוב לבתי ספר רשמיים בירושלים עמד על כ-10,359 שקלים לתלמיד לשנה.

8. כן עלה, כי בשנה זו בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית עדיין לא קיבלו תמיכה נוספת מהמשיבה 2, עיריית ירושלים, למרות הוראת סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, שנכנסה לתוקף ב-1.1.08 (למעט מימון לבית ספר מוכר שאינו רשמי אחד בירושלים המזרחית, ביה"ס אהל אל סונה, על פי נוהל תמיכות ולא על פי סעיף 11א). זאת בשעה שבתי הספר הרשמיים בירושלים קיבלו מעיריית ירושלים את בניין בית הספר, תחזוקתו וציודו, תשלום משכורות אב הבית, שרתים, מזכירים וכיו"ב, ומענק של כ-446 שקלים פר תלמיד לשנה עבור ניהול עצמי.

9. בתשובת המשיב 1 מיום 23.4.09 שבה ב"כ המשיב 1 על הטענות כי משרד החינוך משתתף בתקציב שעות הלימוד של בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית בשיעור הנע בין 65% ל-75%, וכי ביחד עם תקצוב הרשות המקומית, תקצוב בתי הספר "מתקרב לתקצוב המלא אותו מקבלים בתי ספר רשמיים". על כן, נטען, כי אין עילה לבתי הספר בהם לומדים העותרים לגבות שכר לימוד. כן נטען כי הנתונים שהובאו בהודעת העותרים "אינם רלוונטיים ומוצגים באופן שגוי שיש בו כדי להטעות", כשעיקר הטענות הופנו נגד ההשוואה לסכום "ההוצאה לחינוך יסודי פר תלמיד" של דו"ח מרכז טאוב. בתשובה הוצהר עוד כי "בתי הספר של העותרים 2-4 מתוקצבים בסך 75% מהתקציב לו היו זכאים בתי ספר רשמיים בעלי נתונים זהים", והובאו חישובים ביחס לכך. החישובים התייחסו לתקצוב שעות תקן בלבד, ולא כללו את יתר מרכיבי התקצוב של בתי הספר הרשמיים.

10. בתשובת המשיבה 2 מיום 20.4.09 פורט כי בעבר תקצובם של בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים נעשה בהתאם להוראותיו של "נוהל תמיכות" של משרד הפנים, וכי החל משנת 2009 נעשה תקצובם בהתאם להוראות סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953. על מנת לקבל את התקצוב, נאמר בהודעה, על מוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים לפנות לעירייה ולבקש לקבל את התקצוב המגיע להן על פי החוק.

11. העותרים סברו כי תשובות המשיבים לבית המשפט לא התייחסו למלוא טיעוניהם ולא הבהירו את התמונה הכוללת של תקצוב מוסדות החינוך בירושלים. על מנת שזו תעמוד בפניהם כדי שיוכלו להתמודד עם טיעוני המשיבים, פנו העותרים אל המשיבים בבקשות לקבל הבהרות להודעות. בין היתר, ביקשו העותרים לקבל מהמשיב 1 את פירוט התיקצוב הכולל של מספר בתי ספר יסודיים בירושלים, חלקם רשמיים וחלקם מוכרים שאינם רשמיים, כולל בתי הספר של העותרים, שירין וברידיג', ולפחות שלושה בתי ספר נוספים רשמיים, כשלגבי כולם התבקשו שורה של נתונים (לפרוט ראו בנספח ע/47). מהמשיבה 2 ביקשו העותרים לקבל את שיעור התקצוב של כל בית ספר מוכר שאינו רשמי בירושלים, כולל פירוט התיקצוב שהעבירה עיריית ירושלים לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית בשנות הלימודים תשס"ח ותשס"ט (לפרוט ראו בנספח ע/48).

12. תשובות המשיבים התקבלו לאחרונה, לאחר שורה של תזכורות בכתב, במייל ובטלפון, אולם למקראם התברר לעותרים כי רובן של השאלות שהעלו לא נענו (לתשובות

שהתקבלו ראו נספחים ע/49-51). המשיבים נמנעו מלפרוס את מלוא הנתונים הנוגעים לתקצוב בתי הספר על ידם, ועל כן טרם ניתן לקבל תמונת מצב מדויקת באשר לגובה התקצוב שניתן מאת כל אחד מהמשיבים לבתי ספר רשמיים ושאנים רשמיים בירושלים.

13. יחד עם זאת, מתשובת המשיב 1, אשר כללה נתונים חלקיים ביחס למימון שלושה בתי ספר יסודיים רשמיים ובתי הספר של העותרים 2-4, בצירוף הנתונים שהתקבלו בעבר מהממונה על חופש המידע במשרד החינוך (וצורפו בע/44), עולה כי התקצוב שניתן על ידי משרד החינוך לבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים נמוך משמעותית מהתקצוב שניתן לבתי הספר הרשמיים. בהשוואה פר תלמיד נראה כי תלמיד בבית ספר מוכר שאינו רשמי בירושלים המזרחית מתקצב בפחות ממחצית מהסכום המוקצב לתלמיד בבית ספר רשמי. כך, למשל, בבתי הספר של העותרים עמד התקצוב פר תלמיד על 4,659-4,885 שקלים לתלמיד בשנה"ל תשס"ח בעוד בבתי הספר הרשמיים חומת שמואל, גבעת גונן ותלפיות מזרח עמד התקצוב פר תלמיד על 8,107-12,047 שקלים.

טבלת השוואת תקציבי בתי ספר בירושלים לדוגמא, לשנת תשס"ח מצ"ב ומסומן ע/52

14. בהסתכלות רחבה יותר על כלל נתוני הממונה על חופש המידע במשרד החינוך שניתנו לגבי תקצוב כל בתי הספר היסודיים בירושלים בשנת תשס"ח ניתן לראות כי תקצוב משרד החינוך פר תלמיד בבתי הספר הרשמיים עומד על 10,359 שקלים בממוצע בעוד התקצוב פר תלמיד בבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים עומד על 4,079 שקלים בממוצע (שהם רק 39% מתקצוב הרשמיים).

נתוני תקצוב כלל בתי ספר היסודיים בירושלים, המבוססים על נתוני הממונה על חופש

המידע במשרד החינוך לשנת תשס"ח מצ"ב ומסומן ע/53

סיכום נתוני תקצוב כלל בתי ספר היסודיים בירושלים מצ"ב ומסומן ע/54

15. יצוין כי ישנם הבדלים מסויימים בין הנתונים שהועברו על ידי הממונה על חופש המידע לבין הנתונים שהועברו לאחרונה במכתב המשיב 1, אולם דומה כי אלו אינם משמעותיים מבחינת התמונה בכללותה. ככל שחשובים אלו אינם מדויקים לדעת המשיב 1, נדרשת פריסת מלוא תקציבי בתי הספר בירושלים, כך שניתן יהיה לערוך את ההשוואה באופן מלא וברור.

16. המשיבה 2 לא הכחישה בתשובתה כי בשנת תשס"ח כלל לא ניתן תקצוב מטעמה לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית (פרט לבית ספר מוכר שאינו רשמי אחד, שקיבל תמיכה לפי "נוהל תמיכות" של משרד הפנים), ולא העבירה את פירוט התיקצוב שהעבירה לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית בשנת הלימודים תשס"ט או תש"ע. על כן, מתקשים העותרים לקבל אינדיקציה ביחס לתקצוב העירייה לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית ביחס לתקצובה לבתי הספר הרשמיים.

17. המחלוקת באשר לגובה המדויק של תקצוב בתי הספר, אשר התעוררה בעקבות טיעוני המשיבים כי תקצוב בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית "מתקרב לתקצוב המלא אותו מקבלים בתי ספר רשמיים" ורצון העותרים לברר את הנתונים עד

תום, טרם נפתרה. יחד עם זאת, מהעמקה במכלול הנתונים שנחשפו התברר לעותרים, כי כל כמה שמדובר בנושא מרתק, גם אם יובהרו עד תום מלוא הנתונים וגם אם יתברר כי המשיבים מתקצבים את בתי הספר בירושלים המזרחית כמצווה עליהם בחוק (וכאמור, העותרים מטילים ספק רב בדבר), עדיין יותר פער של 25% לפחות בין תקצוב בתי הספר הרשמיים לאלו שהם מוכרים שאינם רשמיים. במציאות הקיימת במערכת החינוך בירושלים המזרחית, פער זה מחייב השלמת תקצוב מטעם המשיב 1, כנדרש בחוק, כפי שיוסבר להלן.

חובת המשיב 1 להשלים את תקצוב לימודי העותרים

18. בתשובות המשיב 1 לעתירה ובדיון בה שבה באת כוחו והדגישה כי תקצוב בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית "מתקרב לתקצוב המלא אותו מקבלים בתי הספר הרשמיים". ממכלול הנתונים שנפרסו בעתירה זו ברי שאין הדבר כך: על פי נתוני משרד החינוך עצמו תקצוב לימודי העותרים עומד על כ-40% מתקצוב תלמיד ממוצע בבית ספר רשמי. אולם, גם אם נקבל את טענת המשיבים כי הם מתקצבים את מוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית בשיעור של עד 75% מתקציבי שעות הלימוד של מוסד חינוך רשמי דומה - כפי שהם מחויבים לעשות מתוקף תקנה 9 לתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים) התשי"ג-1953 וסעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953 - הרי שמעצם הגדרת החוקים לא מדובר במאה האחוזים של תקציבי שעות הלימוד של מוסד חינוך רשמי דומה.

19. בהקשר זה יוזכר כי השתתפות הרשות המקומית בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים בשיעור יחסי להשתתפותה בתקציביהם של מוסדות חינוך רשמיים דומים הפועלים בתחומה, כמצוות סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, אינה באה להשלים את התקצוב החלקי של המשיב 1, אלא לתמוך בבתי ספר אלו בשיעור יחסי לתקצוב שנותנת הרשות המקומית לבתי הספר הרשמיים. על כן, לא ניתן לטעון כי תמיכה זו היא השלמה לתקצוב משרד החינוך שמביאה לכך שתקצוב בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים מתקרב לתקצוב המלא של בתי הספר הרשמיים.

20. בשולי הדברים יוער, כי גם התקצוב של 75% מטעם המשיב 1 הוא חלקי, כיוון הוא תקצוב המתייחס לשעות תקן בלבד ולא ליתר המרכיבים שאותן מתקצב משרד החינוך בבתי הספר הרשמיים בנפרד כמו: שרתים, מזכירים, סייעות כיתתיות, שירותי היקף, סילוק מפגעי בטיחות, אגרות שכפול וכיו"ב. כך שבשורה התחתונה תקצוב משרד החינוך לבתי המספר המוכרים שאינם רשמיים אינו מגיע אפילו ל-75% מהתקצוב הכולל את בתי הספר הרשמיים, אלא הוא נמוך הרבה יותר.

21. במצב דברים זה אין פלא שבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים נאלצים לגבות שכר לימוד על מנת לשרוד. בתגובת המשיב 1 לעתירה מיום 13.7.08 נאמר כי לאור המימון שניתן לבתי ספר אלו מהמשיבות, אסור לבתי ספר אלו לגבות שכר לימוד. ככל שבתי הספר עושים כן, טען המשיב 1, הדבר מנוגד לחוק ויש לנקוט בפעולות אכיפה בנושא. ב"כ המשיב 1 ציינה עוד, כי משרד החינוך פועל לאכיפת הוראות אלה, אבל זו מלאכה לא

פשוטה ולא תמיד היא משיגה את התוצאות הרצויות באופן מלא (סעיפים 23-28 לתגובה). לאור הנתונים שנפרסו בעתירה זו, דומה כי אין מקום לבוא בטרזניה לבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים על שהם גובים תשלומים שאינם מגיעים להם. לאור התקצוב הבלתי מספק של המשיבות, זו הדרך היחידה העומדת בפניהם לאפשר לאלפי תלמידים לקבל חינוך בסיסי. נזכיר כי מנהל בית הספר שירין, מר ואיל והבה, מסביר במכתב ת/46, כי בלי תשלומי ההורים לא ניתן כלל להפעיל את בית הספר. בהקשר זה אף יצוין כי מסקר טלפוני שערכו העותרים עולה כי הרוב המוחלט של בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים גובים שכר לימוד.

22. **ירושלים המזרחית, בניגוד למתרחש בישראל, הפניה לבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים והפרטיים נעשית במקרים רבים מחוסר ברירה.** הורים רבים, שמבקשים לרשום את ילדיהם לבתי הספר העירוניים, אולם נענים בסירוב על ידי המשיבה 2, כפי שקרה לעותרים 1-5, בוחרים באופציה זו כדי שלא להותיר את ילדיהם ללא בתי ספר.

23. כפי שפורט בהרחבה בעתירה, אופציה זו אינה קלה ואינה מועדפת על ההורים, כיוון שהיא נושאת בחובה תשלום שכר לימוד, שמגיע לאלפי שקלים בשנה לכל ילד. במצב הסוציו-אקונומי הקשה של האוכלוסיה ירושלים המזרחית - כששיעור ההשתכרות בירושלים המזרחית הוא נמוך ביותר, ולפי נתוני הלמ"ס מספר המשפחות החיות מתחת לקו העוני באזור זה הוא הגבוה ביותר בארץ ועומד על 67% מהמשפחות - מדובר בגזרה קשה. תשלומי הוצאות הלימודים משפיעים באופן משמעותי ביותר על המשפחות, הנאלצות לשלוח את ילדיהן ללימודים תמורת שכר לימוד, בהן משפחות העותרים 1-5, ומקשים על שגרת יומן הרעועה כלכלית ממילא.

24. מעבר לכך, יש לזכור כי בתי ספר אלו אינם כאלה שמעניקים לתלמידיהם לימודים נוספים שהיו יכולים להצדיק את שכר הלימוד. לא מדובר בבתי ספר מיוחדים, המעניקים לתלמידיהם העשרה בתחומים מסויימים, כפי שמקובל בבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים במקומות אחרים בארץ. מדובר בבתי ספר שבהם נלמדת תוכנית הלימודים הרגילה, ברמה שבאופן ממוצע אולי נופלת מזו של בתי הספר העירוניים, בהתחשב בקשיי ההישרדות הכלכליים של בתי ספר אלו והעובדה כי למעשה הם אינם מפוקחים כלל. בהקשר זה יש להזכיר כי בעוד משפחות העותרים מצליחות לאפשר לילדיהן לקבל חינוך שאינו חינם, ישנן משפחות רבות שאינן מצליחות בכך, וילדיהן נדונים לחיים ללא כל השכלה.

25. **כפי שפורט בהרחבה בעתירה, מחובתם של המשיבים לספק לילדי ירושלים המזרחית מסגרת חינוכית רשמית בחינם,** ובאחריותם למצוא חלופה בהעדרו של מוסד חינוכי רשמי. זאת, בהתאם לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, וכעולה ממרכזיותה של הזכות לחינוך.

26. המחסור החריף בכיתות הלימוד בירושלים המזרחית ואוזלת ידם של המשיבים בעניין זה הביאו לכך שמזה זמן רב מתקשה המשיבה 2 למצוא מסגרות חינוך לילדים רבים מירושלים המזרחית, למרות שאין מחלוקת בין הצדדים, כי הילדים זכאים ללימוד חינם בהתאם להוראות חוק לימוד חובה.

27. הואיל והמשיבים אינם ממלאים את חובתם לספק מקום לימודים לילדים, וכל עוד הם אינם עומדים בחובה זו, יש למצוא פתרון שיאפשר את לימודי הילדים בחינם. הפתרון הדרוש כבר קבוע למעשה בחוק, וכל שנותר הוא להורות למשיב 1 לממשו על ידי כך שיפעיל את סמכותו על פי סעיף 6(ג) לחוק לימוד חובה ויורה על הקמת מנגנון להחזר שכר הלימוד לילדי ירושלים המזרחית, שנאלצים ללמוד בבתי ספר לא-רשמיים. כן על המשיב 1 להורות על החזר הוצאות הלימודים של הילדים העותרים בעתירה זו.
28. במצב הדברים העובדתי החמור הזה, כפי שהוצג בעתירה זו, ולאור הפגיעה המתמשכת בזכות לחינוך חינם של הילדים, אשר נדחו ונדחים על ידי המשיבה 2, יש להסדיר באופן דחוף את החזר הוצאות הלימודים לתלמידים, אשר נדחים ממערכת החינוך הרשמית.

בתי הספר הפרטיים

29. בתגובת המשיב 1 לעתירה מיום 13.7.08 נאמר ביחס לבתי ספר פרטיים כי אלו פועלים ללא הכרת משרד החינוך ומחוץ לפיקוחו, ועל כן אין מקום להעברת תקציבים למימון לימודים בבתי ספר אלו. בהקשר זה יש להזכיר, כי בנסיבות הקיימות של מערכת החינוך בירושלים המזרחית אין מספיק בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים כדי להכיל את כל הילדים שמבקשים ללמוד אצל המשיבה 2 ונדחים. למעשה, רק בזכות פעולתם של בתי הספר הפרטיים אין הרבה יותר ילדים אנלפבטים בירושלים המזרחית.
30. על כן, כאשר הברירה היא לא ללמוד כלל או ללמוד בבית ספר שאומנם לא מפקח על ידי משרד החינוך, עדיף ללמוד. מכאן שההחלה של סעיף 6(ג) צריכה להיעשות גם לגבי בתי ספר שאינם מוכרים כלל.
31. בהקשר זה יצוין כי כך נעשה גם בארצות הברית: שם פסק לאחרונה בית המשפט העליון כי על הרשויות להשיב להורי תלמידים את שכר הלימוד עבור לימודים בבתי ספר פרטיים של החינוך המיוחד כאשר בית הספר הציבורי אינו מצליח לספק "חינוך ציבורי הולם בחינם", וזאת בין אם הילד למד קודם לכן בבית ספר ציבורי ובין אם לאו (Forest Grove School District v. T.A. 557 U.S. ____ (2009)).
32. הטיעון כי בתי ספר אלו אינם מפוקחים אינו יכול לעמוד, כיוון שגם בתי הספר הרשמיים שאינם מוכרים אינם מפוקחים. מזה שנים ארוכות לא קיימים כלל תקנים לקציני ביקור סדיר או למפקחים לחינוך המוכר שאינו רשמי בעיר המזרחית (לפירוט בעניין זה, ר' דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 'החינוך במזרח ירושלים', ע' 3, בעמ' 3). כך שהלכה למעשה הן בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים והן בתי הספר הפרטיים לא מפוקחים.
33. כמו כן, חוק לימוד חובה אינו מתנה את המימון ללימודי התלמידים לפי סעיף 6(ג) לחוק בסוג בית הספר בו ילמד התלמיד. הסעיף מבקש להבטיח את לימודי הילדים במדינה בלא התנייה, ועל כן הוא מנוסח בלשון כללית, אשר מורה להחזיר את שכר הלימוד של התלמיד ב"מוסד חינוך אחר". מכאן, שתכלית החוק היא להבטיח את לימודי כל הילדים, בלי קשר לסוג בית הספר בו הם לומדים.

34. אי קבלת רציונל זה ואי החלת חוק המדינה על לימודי הילדים בירושלים המזרחית תגרום להמשך הפרת חוק לימוד חובה, ואף חמור מכך: דחיית העתירה תגרום לכך שילדים רבים ימשיכו להפסיד את הסיכוי היחיד שיש להם להבטיח לעצמם עתיד כלשהו. וזאת כאשר כבר כיום ישנן משפחות רבות בירושלים המזרחית שידן אינן משגת לשלם את שכר הלימוד וילדיהן אינם לומדים כלל.

סיכום

35. התמונה שנפרסה לעיל מוכיחה, שהמשיב 1 אינו יכולה להסתתר מאחורי הטיעון שמשרד החינוך ועיריית ירושלים מממנים את בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית כמעט באופן מלא. **המצב העובדתי הוא שבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים בירושלים המזרחית מממנים באופן חלקי בלבד על ידי המשיבים, ודבר זה גורם לכך שילדים רבים, שמבקשים לממש את זכותם לחינוך, נאלצים לשלם שכר לימוד. מצב זה אינו מצב תקין, כיוון שהוא גורם לכך שהילדים נענשים פעמיים: פעם באי קבלתם ללימודים במוסד רשמי ופעם כאשר מאלצים אותם לשלם שכר לימוד עבור לימודיהם (וכמובן שישנם ילדים שנענשים באופן חמור יותר, כשאינם זוכים ללמוד כלל!).**

36. כפי שפורט בהרחבה בעתירה, מחובתן של המשיבות לספק לילדי ירושלים המזרחית מסגרת חינוכית רשמית בחינם, ובאחריותן למצוא חלופה בהעדרו של מוסד חינוכי רשמי. הפתרון שקבוע לכך בחוק הוא הפעלה של סעיף 6(ג) לחוק לימוד חובה והקמת מנגנון להחזר שכר הלימוד לילדי ירושלים המזרחית, שנאלצים ללמוד בבתי ספר לא-רשמיים. כן יש להורות על החזר הוצאות הלימודים של הילדים העותרים בעתירה זו.

37. מחדלן של הרשויות באי בניית כיתות הלימוד בירושלים המזרחית חייב להעצר, והעובדה שגם כיום מתנהלת בניית כיתות הלימוד בירושלים המזרחית בעצלתיים, מחייבת פניה לאמצעי של החזר שכר הלימוד. **אם עתירה זו תדחה יפסידו הילדים כפליים: גם מכך שהם יאלצו להמשיך ולשלם עבור לימודיהם וגם בטווח הארוך, כיוון שפסק הדין יאותת לרשויות שהן יכולות להמשיך ולעשות כאוות נפשן, כי אין מי שיעצור אותן או יגרום להם לשלם על מחדליהן.**

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש בעתירה.

22 במרץ, 2010

טלי ניר, עו"ד
ב"כ העותרים